

Normal is Over: Is economische groei heilig?

‘Meer banen door economische groei’. Het kan een krantenkop zijn in elk willekeurig medium. In de documentaire *Normal is Over* gaat Renée Scheltema op zoek naar een antwoord op de vraag: Waarom houden we vast aan economische groei als heilig middel, terwijl de aarde dat niet verdraagt? OneWorld sprak met haar.

De documentaire is grotendeels gebaseerd op [Paul Gilding's *The Great Disruption*](#). Hierin betoogt de oud-Greenpeace directeur dat we moeten stoppen met een wereldeconomie gebaseerd op economische groei en consumptie, omdat dit schade toebrengt aan ecosystemen en natuurlijke bronnen. “We hebben ons BNP in de laatste 30 jaar verdubbeld, maar dat geeft nog steeds geen gevoel van voldoening. We kunnen geen systeem hebben waarin shoppen en consumptie gelijkstaan aan geluk en tevredenheid”, zegt Gilding.

Eensmanscrew

[Renée Scheltema's](#) oorspronkelijke idee was dan ook om een portret te maken van de Australische milieuactivist. “Maar toen ontdekte ik dat het financieel economische systeem ten grondslag ligt aan de huidige problemen.” Want hoewel duurzaamheid steeds meer onder de aandacht komt, ziet Scheltema bijvoorbeeld steeds meer plastic in de oceanen verdwijnen. “Ik wilde uitzoeken waarom economische groei altijd als heilig wordt gezien, terwijl het voor veel problemen zorgt.”

Om aan geld te komen verhuurde de documentairemaker haar huis in Zuid-Afrika, sloot ze een hypotheek af en gebruikte ze een deel van haar eigen spaargeld. Als eensmanscrew trok ze vier jaar lang de wereld over op zoek naar ecologische, economische en sociale vraagstukken. “Als journalist heb ik met filmploegen producties gemaakt, maar als de film dan niet verkocht wordt verdwijnt de productie. Door de film zelf te maken ben ik onafhankelijker.”

Na vier jaar reizen, filmen en monteren is de documentaire af. “Ik laat aan de ene kant de problemen zien van het huidige geldsysteem. De rente is de oorzaak dat we geld creëren uit geld. Dat veroorzaakt ongelijkheid.” Maar is dat niet het verhaal dat de Franse econoom Thomas Piketty ons vertelt? “Hij analyseert het probleem niet, maar beschrijft slechts een symptoom. Want dat de rijken rijker worden en de armen armer is een gevolg van het huidige geldsysteem.”

De grenzen aan de groei

Scheltema verwijt de media, politici en bedrijven dat zij ook alleen maar oog te hebben voor trends. “Er wordt bijna nooit ingegaan op de diepere oorzaken. Syrische vluchtelingen komen naar Europa op de vlucht voor de burgeroorlog die daar woedt. Maar die oorlog is ontstaan toen de bevolking in opstand kwam tegen de slechte economische situatie als een gevolg van de enorme droogte. We hebben het alleen maar over de vluchtelingenstroom, terwijl dat dus een uiteindelijk gevolg is van klimaatverandering.”

Ook brengt de documentaire het rapport De grenzen aan de groei van de Club van Rome weer onder de aandacht. De organisatie riep in 1972 al op dat economische groei leidt tot de uitputting van natuurlijke bronnen en land omdat we er steeds meer van nodig hebben. Hierdoor ontstaan volgens de wetenschappers economische, sociale en ecologische problemen. “Veel oorlogen in West-Afrika draaien alleen maar om het bezit van grondstoffen of land”, zegt Scheltema.

“Waarom luistert niemand naar de Club van Rome?”, zegt de voice-over aan het begin van de film. Volgens de journalist komt dat omdat mensen niet willen veranderen. “We zijn harstikke rijk en we hebben veel welvaart. We kunnen kopen wat we willen, op elk moment van de dag. Het lijkt net alsof het allemaal goed gaat, dus waarom zou je dan veranderen? Maar ondertussen gaat het helemaal niet goed. Borneo was vroeger een prachtig bosrijk eiland met veel diersoorten. Maar tegenwoordig vindt er massale ontbossing plaats voor de productie van palmolie.”

Alternatieve systemen

Maar de documentairemaker besloot om niet alleen maar de problemen te benoemen, maar vooral te kijken naar mogelijke oplossingen. Door de film heen worden vijftien individuen neergezet die op hun eigen manier en op verschillende niveaus een verschil maken. De Indiër Vava Suresh vangt bijvoorbeeld giftige slangen die in menselijk bewoond gebied leven om ze te behoeden van de dood. En in Canada worden de protesten van de Tla A'min Nation tegen de aanleg van de Keystone-pijpleiding in beeld gebracht. "Je kunt op verschillende niveaus bijdragen aan een verandering van het systeem. Het is namelijk niet zo dat ik tegen het bestaande systeem aan trap, maar ik denk dat we een aanvullend systeem moeten bedenken waarin kleine clubjes met elkaar op zoek gaan naar alternatieven."

Met de film hoopt Scheltema mensen bewust te maken van de problemen die komen met de blik op economische groei. "Mensen werken bij een bedrijf om geld te verdienen, terwijl misschien die industrie achter hun rug om het milieu verwoest. We lopen allemaal achter elkaar aan in ons verlangen naar geld." De documentairemaker waarschuwt dan ook dat het zo niet door kan gaan. "Dat klinkt doemdenkend, maar zo zie ik het wel. De grenzen van economische groei worden bereikt."

Wakker schudden

Volgens Scheltema kan het systeem beetje bij beetje veranderen als we er zelf om vragen en naar dat nieuwe systeem handelen. Als voorbeeld noemt ze de toename van alternatieve geldsystemen. "Geld is nodig omdat het een middel is om goederen en diensten uit te wisselen. Maar er worden ook steeds meer nieuwe geldsystemen bedacht waarmee bijvoorbeeld armoede en klimaatverandering kunnen worden bestreden. Het huidige economische systeem heeft namelijk te weinig oog voor die problemen."

Scheltema ziet een verandering niet zo snel komen van bedrijven, de media en politici. Volgens haar blijft een kleine groep 'krampachtig vasthouden' aan het meeste geld. "Er moet daarom van onderaf een revolutie komen. Meer mensen willen bijvoorbeeld alleen maar energie die schoon wordt geproduceerd en ook klimaatverandering wordt ook nauwelijks meer ontkend. Maar daarmee zijn we er nog niet. Ik heb deze film gemaakt om mensen wakker te schudden."

De documentaire wordt vanavond getoond in een uitverkocht Tuschinski theater.

To be embedded: <https://www.youtube.com/watch?v=7gAggn9nhuo>